

(11180) Yaratıcı Okuma Algısı Ölçeği Güvenirlik Ve Geçerlik ÇalışmasıİBRAHİM HALİL YURDAKALFATMA SUSAR KIRMIZI ¹¹ Pamukkale Üniversitesi**Problem Durumu**

2015 Türkçe öğretim programında öğrencilerde geliştirilmesi beklenen becerilerden birisi de yaratıcı düşünme becerisidir. Bir felsefi düşünme biçimi olan yaratıcı düşünme; insanın amacına ulaşmasını zorlaştıran, karşısına çıkan engellemeleri/problemleri çözebilmesi yönünde etkili bir araç olacaktır. Çünkü yaratıcılık; insanı yaşamı boyunca takip eden bir beceridir (Yazıcı ve Topalak, 2013, s. 196). Smith (1966) yaratıcılığı geçmişte yaşanan durumların ve olayların en aza indirgenmesi ve bu eski durumların yeni kalıplara uyarlanması ile yeni düşünceler ve kalıpların oluşturulması durumudur (Wikstrom, 1976, s. 3). Düşünme sistemlerinin tekillikten yaratıcılığa dönüşümü sürecinde okuma becerisinin de açık okumadan yaratıcı okumaya yönelik değişimi gerekmektedir. Bu bağlamda bireylerin okudukları metinlerle etkileşime geçmeleri ve yeni bilgiler üretmeleri ideal bir okuyucudan beklenen bir tutum haline gelmiştir.

Smith'e (1965, s. 279) göre okuma üç ana kategoriye ayrılmaktadır. Bunlar açık okuma, eleştirel okuma ve yaratıcı okumadır. Açık okumada yazarın metinde belirttiği durumların ve görüşlerin öğrenci tarafından ortaya çıkarılması ön plandadır. Kısaca açık okumaya en temel ve en basit okuma süreci diyebiliriz. Eleştirel ve yaratıcı okumanın yapılabilmesi için öğrencinin temel düzeyde açık okuma yapması gerekmektedir. Eleştirel okumada ise metinde yer alan görüş ve düşüncelerin eleştiri süzgecinden geçirilmesi ve yargılara bağlı olarak iyi-kötü, doğru-yanlış gibi analizlere ulaşılması beklenilmektedir. Yaratıcı okuma ise temelde iki boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; ıraksak yaratıcı okuma ve yakınsak yaratıcı okumadır. ıraksak yaratıcı okumada yazarın metindeki görüş ve fikirleri aslında yeni fikir ve görüş oluşturmada bir başlangıç noktası olarak kullanılır. Okuyucu bu fikirleri kullanarak özgün ve yaratıcı fikirlere ulaşır. Etkin bir ıraksak yaratıcı okuma için birey zihnini özgürleştirmeli ve mevcut gelenek, görenek ile görüşlerin dışına çıkmalıdır. Yakınsak yaratıcı okumada ise okuyucu kendi fikirleri ile yazarın fikirlerini eşleştirerek veya birleştirerek mevcut problemlere yanıt arar. Yakınsak yaratıcı okumanın başarılı olması için okuyucu kendi fikirleri ile yazarın fikirlerini uygun ortak noktalarda birleştirmelidir (Smith, 1965). Burada dikkat edilmesi gereken yakınsak ve ıraksak yaratıcı okumaların yeri geldiğinde ve iş birliği içinde kullanılmasıdır.

Bilgi üreten toplumlarda bireylerden; okunulan metni anlamaları yerine metni önce anlamaları daha sonra üstbilgisel beceriler ile metinle etkileşime geçmeleri beklenmektedir. Bu kapsamda yaratıcı okuma uygulamaları önem arz etmektedir. Davranışçı yaklaşımla yapılan eğitim-öğretim faaliyetlerinde metinden bilgiyi alma ve kavrama becerileri beklenildiğinden açık okuma, bilişsel yaklaşımlarda metinden elde edilen bilgileri analiz ve sentez süreçlerinden geçirme yani eleştirel okuma becerisi beklenirken yapılandırmacı yaklaşımda bu bilgiler ile etkileşime geçme ve yeni bilgi oluşturma beklenmektedir. Bu bağlamda yaratıcı okuma yapılandırmacı anlayışa uygun bir okuma türüdür. Yapılan araştırmalarda da okuma ile yaratıcılık arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir (Scanlon, 2006; McVey, 2008; Sturgell, 2008; Wang, 2012).

Bu kapsamda araştırmada ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin yaratıcı okumaya ilişkin algılarını belirlemek amacıyla bir ölçek geliştirme hedeflenmiştir.

Araştırma Yöntemi

Araştırma kapsamında öğrencilerin yaratıcı okumaya ilişkin algılarında meydana gelen değişimleri ölçmek için yaratıcı okumaya ilişkin algı ölçeği geliştirilmiştir. Ölçeğin güvenilirlik ve geçerlik analizleri için örneklem sayısı belirlenmelidir. Bu kapsamda ilk pilot çalışma için yetmiş iki 4. sınıf öğrencisi; asıl uygulama içinse madde sayısının 5 katı olan 270 4. sınıf öğrencisi örneklem olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda çalışma grubunun faktör analizi tekniğinin kullanımı için önerilen madde sayısının beş katı örneklem büyüklüğü ölçütüne uygun olduğu söylenebilir (Child, 2006).

Hazırlanan ölçeğin kapsam geçerliliğini tespit etmede uzman görüşüne başvurulmuştur. Kapsam geçerliği bir ölçme aracını oluşturan maddelerin ölçeğin ölçmek istediği nitelikler evrenini yeterince temsil edebilmesi ya da yeterince kapsaması olarak tanımlanabilir (Seçer, 2015, s. 18). Bu kapsamda 6 alan uzmanı, 3 sınıf öğretmeni ve 2 Türkçe öğretmeninden uzman görüşü alınmıştır. Uzmanların dönütleri sonrası ölçekte yer alan 4 madde çıkartılmıştır. 51 madde ile tasarlanan ölçek uzman görüşleri sonrası 47 maddeye inmiştir.

Hazırlanan bir ölçekte bulunması gereken temel özellikler geçerlik ve güvenilirlik. Ölçeğin geçerliliği kapsam ve yapı gibi iki aşamada incelenmiştir. Kapsam geçerliğinde uzman görüşü alınarak eklenilmesi ya da çıkarılması gereken ifadeler düzenlenmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemede ise açılımlı faktör analizi yapılmıştır. Hazırlanan ölçeğin güvenilirliğini belirlemede ise duyarlılığa ve tutarlılığa bakılmıştır. Soru sayısı ve likert skalası ölçeğin duyarlılığı ile ilgili olup bu kapsamda iki ölçme ve değerlendirme uzmanından görüş alınmıştır. Tutarlılık boyutunda ise öncelikle iki yarı güvenilirlik yöntemi daha sonra ise iç tutarlılığı belirlemede cronbach alpha güvenilirlik yöntemi kullanılmıştır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Ölçek son hali ile 3 boyut ve 25 sorudan oluşmaktadır. Analizler sonucunda ölçekte yer alan her bir boyut isimlendirilmiş ve birinci boyuta “metin bilgileri”, ikinci boyuta “yazar bilgileri” ve üçüncü boyuta “karakter bilgileri” ismi verilmiştir.

Birinci boyutta yer alan maddelerin madde yük değerleri 0.420-0.758; ikinci boyutta yer alan maddelerin 0.376-0.663; üçüncü boyutta yer alan maddelerin 0.451-0.571 arasında değişmektedir.

Birinci faktör ölçüğe ilişkin toplam varyansın %16.16'ini; ikinci faktör %15.77'ünü; üçüncü faktör %9.96'ünü açıklamaktadır. Dört faktörün toplam açıkladıkları varyans ise %41.91'dur.

Ölçeğin geneline ilişkin cronbach alpha katsayısı 0.87'dir. Bu değere göre ölçeğin iç tutarlılık düzeyinin iyi bir düzeyde olduğu söylenebilir (Seçer, 2013, s. 179).

Ölçeğe ilişkin spearman-brown korelasyon değeri 0.73 ve guttman split-half değeri ise 0.72'dir. Bu kapsamda ölçeğin iki yarı güvenirlik düzeyinin 0.73 olduğu görülmekte olup bu değer iki yarı güvenirliği açısından yeterli düzeydedir.

Anahtar Kelimeler: TÜRKÇE ÖĞRETİMİ, YARATICI OKUMA, ÖLÇEK GELİŞTİRME, GÜVENİRLİK, GEÇERLİK

Kaynakça

- Child, D. (2006). *The essentials of factor analysis*. (3. Baskı). Continuum, London.
- McVey, D. (2008). Why all writing is creative writing. *Innovations in Education & Teaching International*, 45(3), 289–294.
- Scanlon, J. (2006). Reading, writing, and creativity. *Business Week Online*, 00077135, 2/23/2006, p. 10.
- Seçer, İ. (2013). SPSS ve LIREL ile Pratik Veri Analizi Analiz Raporlaştırma, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Smith, E. H. (1965). Developing Creative Reading author, *Journal Of Reading*. 8 (4), 278-282.
- Sturgell, I. (2008). Touchstone texts: Fertile ground for creativity. *Reading Teacher*, 61(5), 411–414.
- Wang, A. Y. (2012). Exploring the relationship of creative thinking to reading and writing, *Thinking Skills and Creativity* 7, 38–47.
- Wikstrom, M. (1976). *Creative Reading for the Gifted Child*, Paper presented at the Annual Meeting of the International Reading Association Plains Regional, Conference. Wichita, Kansas, March 4-6.
- Yazıcı, T. ve Topalak, Ş. İ. (2013). Yaratıcı Düşünme Becerisinin Müzik Öğretiminde Kullanılabilirliği İle İlgili Öğretmen Görüşleri, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2 (4), 195-204.